

L'ESCOLA D' INTEGRACIÓ. PERSPECTIVES A DEBAT

1.- Introducció

El Col·legi Públic Eladi Homs de Valls (l'Alt Camp) sorgeix a partir del Decret núm. 117, de 18 de maig de 1984, i neix per donar resposta als diferents objectius plantejats pel Departament d'Ensenyament davant del repte de la integració escolar del nen amb **necessitats educatives especials** (NEE) en el sistema educatiu ordinari. D'altra banda, els diferents sectors que componen la comunitat escolar del C.P. Eladi Homs treballem conjuntament sota el criteri constant de la normalització.

El nen / a amb NEE i el nen ordinari tenen davant seu tot el procés del sistema educatiu. Els professionals del centre, sota el prisma de la normalització escolar, treballem, entre altres qüestions, per donar:

a.- Una major comprensivitat del currículum, per donar resposta a un ventall més ampli de necessitats que encara avui no són contemplades adientment.

b.- Ampliar els continguts del currículum i no limitar-se als aprenentatges, tradicionalment considerats més acadèmics, sense deixar de banda la seva importància.

c.- Tot això, molt més concretat, es donarà en una organització més flexible que permeti l'atenció als alumnes amb necessitats educatives especials, sense detriment del nen ordinari.

d.- Especial importància tindrà l'aspecte de formació i de perfeccionament del professorat, punt important i que cal optimitzar des de qualsevol esgraó de l'aparell administratiu educatiu.

Tota aquesta situació té un vehicle de comunicació que és la llengua catalana. Cal tenir present que el centre està ubicat en un barri residencial complementari d'un polígon industrial, amb cotes molt altes d'emigració. Més del 90% dels alumnes són fills d'emigrants de llengua castellana, la qual cosa fa que l'espectre de la normalització s'estengui també a la llengua emprada. Tota aquesta situació de petits o de grans canvis en el nostre àmbit escolar, malgrat el trasbals que suposa, comporta expectatives de millorar i adequar les respostes educatives a tots els nostres alumnes.

Naturalment, totes i cadascuna de les aplicacions i desenvolupament dels aspectes que hem exposat fins ara, constitueixen reptes professionals importants que es concreten en els processos de recerca i de reflexió que transformen contínuament i alhora defineixen les condicions en les quals té lloc el nostre diàleg educatiu.

La nostra atenció educativa, el nostre disseny de model educatiu davant del nen amb retard en el desenvolupament, aniran dirigits cap al nivell de competències de l'alumne, no cap al dèficit en particular.

Les condicions favorables, el nivell de recursos humans, pedagògics i didàctics, i la interrelació entre tots els sectors socials facilitarà el nivell de desenvolupament de les competències dels nostres alumnes.

Serà també molt important la interdepartamentització en la nova realitat del sistema educatiu, per donar una resposta adequada a cada realitat. El món educatiu, el mèdic, el social, han d'anar íntimament

coordinats per arribar a una adequada efectivitat.

En síntesi, el nostre concepte de necessitats educatives especials se'ns apareix com a necessàriament relatiu. No s'ha de contemplar en termes de cap hàndicap o dificultat particular, sinó en relació a tota la persona, amb totes les seves possibilitats o dificultats.

Aquest concepte normalitzador, al C.P. Eladi Homs, ens porta a no centrar-nos en l'establiment de categories que divideixin i classifiquin els nostres alumnes que necessitin recursos especials. Pensem que les NEE d'un determinat alumne es presenten aparellades amb el seu nivell de competències particular. Aquestes condicions o competències particulars, individuals, seran presents en tot el procés interactiu entre l'alumne i el nostre medi escolar, i la flexibilització serà el vehicle per arribar a una possible integració a temps total.

Tot aquest procés ens fa cloure aquesta presentació, transmetent una reflexió cada vegada més compartida que l'escola ha d'estar sempre oberta a la diversitat, tenint, però, sempre en compte la varietat de recursos que cal actualitzar. Aquest criteri, en la nostra realitat

més immediata, cada vegada és més generalitzat.

En definitiva, pretenem que l'Escola Eladi Homs -com qualsevol altra- sigui capaç d'adequar recursos, metodologies i serveis a les característiques individuals de cada alumne, amb NEE o no, que precisament per ser individuals tenen un cert grau d'especificitat.

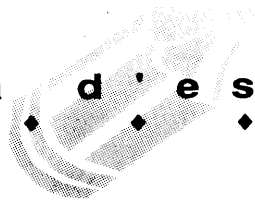
2.- Un model d'Escola d'Integració: C.P. Eladi Homs

El Centre Públic Eladi Homs sorgeix de la necessitat d'atendre els alumnes amb NEE de la comarca de l'Alt Camp, dintre del sistema educatiu ordinari. La seva tasca començà el curs 1985-86 i es posà en marxa atenent l'experiència anterior del C.P. Margalló de Vilanova. Començà amb tres grups reduïts, dos de Parvulari (P-4 i P-5) i dos nivells d'EGB (Cicle Inicial).

2.1.- Definició actual del Centre

L'Escola, a l'actualitat, es troba en la següent situació respecte a alumnes, professors i aules:

Cicle	Aules	Tutor	Alumnes integrats
Pàrvuls G.R.	2 (P-3 / P-4) 3 (P/S/E) P= profunds. S= severs. E= Estimulació.	2 3 i 3 (Tutors / Educadors)	1 i 4. 6 plurideficients.
C. Inicial	3 (més P-5) (P-5 / 1r./ 2n.)	3	3, 5 i 3.
C. Mitjà	4 (més G.R.) (3r./ 4t./ 5è / Alumnes lleugers)	4	3, 3 i 4 i 11 alumnes lleugers.
C. Superior	2 (6è i 7è)	2	4

Altres professionals: 1 director amb funció docent, 1 fisioterapeuta i 1 logopeda.

Total d'alumnes: 206 ordinaris, 27 en grups reduïts, 29 integrats totals i 15 que flexibilitzen, o sigui que practiquen la integració a temps parcial en una o en diverses àrees curriculars. El curs 1991-92 el Centre restarà complet, amb la creació de 8è d'EGB.

El projecte de Centre està basat a donar resposta a la diversitat, des de tots els punts de vista: recursos humans, didàctics, funcionals i de serveis.

2.2.- Procedència de la població escolar

Els alumnes del nivell educatiu ordinari procedeixen dels barris de la zona de l'escola (Santa Ursula, Santa Gemma, Blocs Alt Camp, Urbanització Miramar i Blocs Muñoz). D'altra banda, els alumnes amb NEE provenen d'altres barris de la ciutat i de les comarques de l'Alt Camp, de la Conca de Barberà i del Tarragonès.

2.3.- Adscripció del professorat

Atès que l'escola és un Centre Experimental de Règim Especial (CERE), l'adscripció del seu professorat es fa mitjançant:

a.- Concurs de mèrits en l'àmbit de la Delegació Territorial d'Ensenyament de Tarragona.

b.- Concurs de mèrits en l'àmbit general català.

Els requisits necessaris però no eliminatius per participar en el concurs de mèrits són tres:

. Mestre definitiu.

. Especialista en Pedagogia terapèutica, o Llicenciatura en Pedagogia o Psicologia.

. Mestre de català.

2.4.- Treball en equip per una escola oberta a la diversitat

Els professionals del Centre participem en la seva totalitat, tant docents com no docents, dels òrgans col·lectius de govern, amb veu i vot. Cal esmentar que pensem que entre tots hem de fer un entrellat vàlid per a totes les funcions. Així, les coordinacions generals, de cicle, els claustres i els departaments (d'Orientació /Tallers /Festes /Llenguatge /Fisioteràpia /Logopèdia / Biblioteca) són vehicles de treball en equip, base

fonamental per mantenir una actuació integrada i normalitzada de tots els serveis del Centre.

EI.C.P. Eladi Homs és un centre obert a la diversitat. Ens basem en agrupacions flexibles, per poder atendre l'alumne des del seu nivell de competències. Des de la globalització i la individualització cal partir dels nivells mínims ordinaris per adaptar individualment i arribar a la normalització. A través del nivell de competències dels alumnes amb NEE, el professor-tutor farà les adaptacions curriculars escaients per optimitzar l'evolució en el desenvolupament integral de l'alumne.

Des de la integració a nivell total i des del pas previ a la flexibilització, l'alumne amb NEE evoluciona en el seu nivell de competències.

2.5.- Programes

Tota la tasca docent és basada en la normalització, i aquesta es troba immersa en els diferents programes englobats en un de General que és el CERE. Així, cal dir que el Centre desenvolupa programes d'actuació com:

a.- Centre acollidor i dinamitzador de pràctiques professionals. A l'actualitat vénen a realitzar les seves pràctiques alumnes de l'Escola de Mestres, educadors de Formació Professional i treballadors de la Llar.

b.- Programa de flexibilització.

c.- Programes d'instruments: logopèdia / fisioteràpia / domini d'esfínters / hàbits / etc.

d.- Programa d'aula informàtica en el currículum (projecte actualment extrascolar).

e.- Programa de colònies escolars.

f.- Programa de transport escolar.

g.- Programa d'hàbits de menjador.

h.- Programa d'esports. Integració esportiva.

i.- Programa de pre-tallers / cuina i hort.

j.- Programes de formació del professorat a nivell intern.

k.- Programes de disseny de sortida.

Cal especificar que l'experiència del Centre va ser publicada i premiada amb accèssit al Primer Premi Estatal d'Integració Escolar, atorgat a Madrid, el curs 1988-89.

3.- La integració

3.1.- La integració funcional

Des de la perspectiva de l'espai físic i serveis del Centre, oberts a tots els alumnes de l'Escola, els espais d'esbarjo, menjador i transport són utilitzats de forma conjunta per tots els alumnes, i es converteixen en espais d'integració.

3.2.- La integració social

Està contemplada en cadascuna de les activitats del Centre. Si tenim en compte que s'iniciava un treball educatiu en grups d'alumnes de règim ordinari i grups d'alumnes d'Educació Especial, la integració hauria de ser contemplada des de diferents perspectives d'acord amb la realitat dels alumnes que hi havia assignat a cada grup. Així, la dinàmica que s'estableix en el Centre queda reflectida en els següents apartats:

1.- Alumnes que per les seves característiques i dificultats ("cervatons") necessiten atenció individual constant. Aquest grup de nens conviu amb la resta de companys i utilitza les mateixes instal·lacions (menjador, transport, pati, etc.). Participen preferentment amb la seva presència física més que pel tipus d'activitat que es realitza. La seva connexió amb el món exterior pot ser una mirada, un gest, un somriure que evidentment és manifestació de voler estar en contacte amb l'altre com a element socialitzador i de relació. El tipus

d'activitats en les quals la seva presència es realitza de forma total, a més del menjador o del pati, són les festes populars, les sortides generals de centre, les colònies, etc.

2.- Alumnes que, donades les seves característiques, estan escolaritzats en grups reduïts però realitzen activitats amb grups ordinaris d'EGB o Parvulari ("cangurs", "cucs", "lleons"). Aquestes agrupacions s'estableixen a partir d'una sèrie de matèries que poden facilitar aquest procés de socialització, integració i contacte amb "l'altre" com a element per establir un vincle de relació afectiva.

Aquests apropaments entre els diferents grups comporten una adaptació entre els alumnes, entre els mateixos alumnes i els professors, i així aprenen a compartir els diferents materials que s'han d'utilitzar per dur a terme l'activitat.

Entre les matèries i activitats que permeten aquest tipus d'agrupacions i es troben en el currículum escolar, podem anomenar les següents:

- Psicomotricitat.
- Educació Física.
- Llenguatge (mitjançant contes, representacions...).
- Tallers.
- Festes populars.
- Colònies.

Tampoc no hem d'oblidar que cada grup reduït està inclòs en un cicle i participa de totes les activitats que aquest organitza. Això no treu, però, que pugui participar en activitats organitzades per altres cicles de forma puntual.

3.- Alumnes que estan escolaritzats en grups reduïts participen de forma individual en activitats o matèries concretes d'un grup ordinari (Llenguatge, Matemàtiques, Educació Física...) a nivell d'EGB o de Parvulari.

La flexibilització permet el nivell d'aprenentatge i maduració de l'alumne, les seves actituds i hàbits de treball. També permet seguir de forma profitosa matèries específiques dins el grup ordinari, i si més no, interessa més l'adaptació social de l'alumne al grup.

4.- Alumnes que estan escolaritzats en nivells ordinaris d'EGB participen de forma individual en un

grup reduït. Per exemple, en l'àmbit del joc simbòlic, que facilita el llenguatge de forma natural o bé en altres activitats de tipus lúdic o psicomotriu, amb la finalitat de treballar la comunicació de forma més individual.

5.- Alumnes amb necessitats educatives especials que estan escolaritzats en EGB o Parvulari i segueixen uns programes adaptats. Els programes són realitzats pel professor-tutor. Requereixen un seguiment de forma contínua i una revisió del treball de l'alumne i del professor, amb la finalitat d'establir les adequacions necessàries i modificar els programes en el seu cas.

Recollint els cinc punts anteriors, podem arribar a la formulació d'un criteri en el qual recolzem les diferents activitats d'integració: la desaparició del grup tancat i l'aparició d'una dinàmica diferent entre grup reduït i grup ordinari, **el principi de flexibilització**. Per regular aquesta flexibilitat entre els diferents grups s'ha elaborat un dossier de seguiment, a la vegada que s'estableix una valoració i avaluació entre els diferents professionals del Centre, concretats en el Departament d'Orientació.

4.- Situació actual

Malgrat que en alguns punts anteriors han quedat implícitament reflectits, passem a concretar alguns aspectes importants de la situació actual del Centre:

a.- La ratio d'alumnes amb NEE respecte dels altres alumnes és molt elevada. De 207 alumnes, 57 ho són amb NEE. Aquest aspecte és prou important perquè incideixi en la nostra tasca.

b.- S'han de fer ajustaments constants per trobar el què, el com i el quan de cada alumne amb NEE, sempre des del seu nivell de competències. Aquests ajustaments requereixen una actuació multidisciplinària, la qual cosa motiva lentitud, de vegades, per trobar l'adequació del moment, malgrat que es necessiti un nou ajustament posterior.

c.- Aquests aspectes, conjuntament amb les limitacions de l'espai físic, fan que el Consell Escolar del Centre oferti 18 places en cada inici d'escolaritat als xiquets de 3 anys. D'aquestes 18 places, dues ho són per a alumnes amb NEE. Aquest nombre es veurà ampliat, tenint en compte la integració parcial o total que es pugui produir amb posterioritat (val a dir que hi

ha classes amb dos, tres, quatre i més alumnes integrats a temps total, a més dels alumnes que flexibilitzen).

d.- Cal palesar que els recursos humans es consideren insuficients, i així s'ha comunicat i es continua fent a l'administració. D'acord amb la nostra realitat, són necessaris 2 professors de suport a la integració, 1 educador, 1 professor d'aula taller i 1 professor d'Educació Física.

Cal tenir present que en aquests moments tots els mestres són tutors de grup / classe, a excepció de la direcció en funció docent i la logopeda. No hi ha professors de suport, la qual cosa provoca serioses mancances d'atenció que s'intenten suplir amb alguna cosa més que professionalitat.

e.- Actualment es reben demandes de places, com si el C.P. Eladi Homs fos l'únic que hagués de donar resposta a la diversitat. Considerem que això no és bo, i que a més no és ni ha de ser cert. Creiem fermament en la sectorització de serveis i que totes les escoles estan intentant donar aquesta resposta. Cal dotació de recursos de tota mena, reduir ratios i canvis d'actitud

d'alguns claustres si volem tendir cap a la normalitat.

f.- Cal manifestar també el neguit i preocupació que existeix entre els professionals del Centre, davant de la necessitat de comptar amb diagnòstics i dictàmens acurats i complets dels alumnes amb NEE i alhora mantenir-ne una actualització.

Conclusions

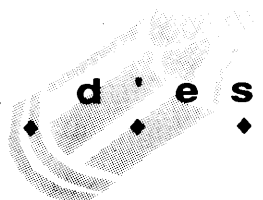
En els sis cursos escolars que s'ha anat desenvolupant el Projecte del C.P. Eladi Homs, val a dir que no s'ha produït cap discontinuïtat. S'ha anat avaluant cadascun dels aspectes del desenvolupament del nen, la qual cosa ha permès que els professionals del Centre féssim les adaptacions necessàries. Alhora, ens reafirmem en diferents opinions expressades per altres col·lectius de professionals, en fets com:

a.- La integració escolar té més avantatges que inconvenients.

b.- Cal identificar **integració escolar amb normalització**.

c.- El criteri integrador serà flexible i dinàmic, en

funció de l'evolució de l'alumne, de manera que la seva aplicació permeti el màxim desenvolupament de les seves possibilitats.

d.- Considerem que l'escolarització únicament s'ha de realitzar en centres específics quan no es pugui dur a terme en el sistema ordinari, fonamentalment per la naturalesa del handicap.

e.- Cal tenir present, a l'hora d'aplicar un programa, el nivell de competències de cada alumne.

f.- Importància de la individualització. L'atenció s'ajustarà en el desenvolupament, duració, programes i avaluació a les característiques i a les competències de cada alumne.

g.- És important tenir present la sectorització. És necessari que l'educació, l'atenció i el suport a alumnes amb NEE s'ordenin a partir d'unitats geogràfiques i de població que permetin actuar de manera adequada i eficaç, i avaluar les necessitats, programar els serveis, administrar els recursos i coordinar les funcions i competències.

Cal recordar la necessitat de normalitzar també el nostre Centre pel que fa a normativa de matriculació.

h.- La integració escolar ha de ser concretada en tots els aspectes: física, de convivència i de participació de les experiències comunes de la col·lectivitat.

i.- És necessari oferir una informació molt àmplia a tots els sectors de la comunitat escolar sobre la integració, dintre del principi de la normalització i sobre la base de la nostra realitat. Tractar d'estudiar i delimitar els recursos i condicionants adequats.

j.- Considerem molt necessària la funció diagnòstica. Entenem que és la base de tota intervenció pedagògica, donat que s'emfasitza el valor funcional i l'adaptació dels comportaments individuals en el medi ambient natural que és l'aula. Això no vol dir etiquetar, sinó conèixer el potencial, les competències d'aprenentatge de cada alumne i no al contrari.

Un altre aspecte que volem donar a conèixer és que cal desenvolupar la Llei d'Integració i que la interdepartamentalització sigui un fet i permeti no únicament la generalització de la integració escolar, sinó que comenci la integració al món laboral.

És evident que no existeixen dos éssers humans iguals; en aquest sentit, tots som diferents, i que els conceptes de norma i normalitat són conceptes relatius i socialment establerts. Podem afirmar que és un dret inscrit en la mateixa naturalesa de l'home ser diferent dels altres. En aquest context, no és la diferència en ella mateixa el que origina la desviació, sinó la diferència valorada negativament o positiva. Això ens fa veure que la desviació no es troba en el subjecte, sinó fora d'ell. Aquest fet ens permet reforçar d'altres opinions: que cal canviar les actituds dels adults, en general, i no el subjecte discapacitat.

Dos aspectes bàsics cal constatar, per tal que la integració sigui viable:

a.- Treball en equip constant i multidisciplinarietat entre tots els professionals de l'equip pedagògic i sectors de serveis, la qual cosa es produeix de manera òptima en la nostra realitat.

b.- Coordinació amb la família per establir un lligam continuador de la tasca docent en l'àmbit familiar.

Entenem que la normalització també ha d'entrar en les famílies, nuclis fonamentals en el desenvolupament de qualsevol alumne. Cal també que es determini el disseny de sortida de l'alumne amb NEE de l'ensenyament Primari, i que el seu accés a Secundària, al Centre Especial de Treball o als Tallers Ocupacionals sigui ràpidament normalitzat i eviti inconvenients innecessaris a famílies i professionals. És un repte que requereix una resposta immediata.

Podem finalitzar, a nivell general, que la nostra experiència respecte a la integració escolar és positiva, sempre que les condicions i recursos que es requereixen per a dur-la a terme siguin suficients i satisfactoris. El procés integrador està condicionat per l'estructura del sistema educatiu, en general, per les mesures d'atenció i assistència als alumnes, i un punt importantíssim, que en el nostre cas és molt positiu, per la interacció amb el món social.